

Een onkruidplant met een bijzondere status

Zolang de mens landbouwer is, vecht hij tegen al het gewas dat niet gewenst is. Kort en krachtig krijgt het de naam onkruid. De omvang van de schade neemt toe. Bijvoorbeeld omdat er steeds minder chemische middelen inzetbaar zijn. Of omdat het klimaat verandert, omdat er nieuwe onkruiden komen. Goed om het fenomeen onkruid daarom eens nader te belichten. In deze serie komen allerlei facetten aan de orde. In deze aflevering staat een bijzonder onkruid centraal: knolcyperus.

Knolcyperus in bloembollenland

Tekst: Arie Dwarswaard
Foto: Bloembollenkeuringsdienst

Nagenoeg alle onkruiden hebben maar één status: lastig. Lastig te bestrijden, lastig met rooien, lastig tussen de bollen. Uitzondering op deze regel is knolcyperus, omdat die niet alleen maar de status lastig heeft, maar ook die van een actief te bestrijden organisme. Een onkruid met een bijzondere status dus. Een status die bijzondere aandacht in deze serie rechtvaardigt, omdat deze genaturaliseerde vreemdeling het hier inmiddels al meer dan 25 jaar weet uit te houden, alle inspanningen ten spijt.

SNELLE GROEI

Wie knolcyperus in Nederland heeft geïmporteerd is niet bekend. Hij hoeft zich er in ieder

geval niet op te beroemen. Aangenomen wordt dat het onkruid zich in het begin van de jaren tachtig in Nederland heeft gevestigd, en dat het onder meer is meegekomen met mogelijk gladiolenkralen. De Latijnse naam is *Cyperus esculentus*, en hij behoort tot de familie van de Cyperaceae of cypergrassen. Dit is een van de schijngrasfamilies; andere families zijn de zeggen en de russen. In Nederland komt van nature ook een aantal cyperussoorten voor, waaronder de zeebies. Dat knolcyperus relatief gemakkelijk Nederland kon binnenkomen dankt hij aan zijn overlevingsvorm: een klein knolletje vol met reservevoedsel, dat niet veel groter is dan gladiolenkralen. Eenmaal in de grond gaat knolcyperus snel aan de groei. Onder ideale omstandigheden kunnen via uitlopers uit één knol 200 nieuwe planten en 8.000 nieuwe knolletjes ontstaan. Elk knolletje kan tien jaar overleven in de grond, en kan

per jaar dus opnieuw zo'n aantal nieuwe knolletjes maken. Vorst helpt niet. Ook dat overleven ze. Alleen het zaad dat ze vormen kan niet zorgen voor voortplanting. En zo werd knolcyperus binnen enkele jaren in Nederland een probleem dat echt aangepakt moest worden. Dit kon niet worden overgelaten aan de inzet van de ondernemer, maar werd gevat in regelgeving. Voor de bloembollenwereld is dit het enige onkruid waar dat voor geldt.

NOOTSMAAK

Lastig aan knolcyperus is de sterke gelijkenis met het in Nederland inheemse zeebies (*Scirpus maritimus*). Bovengronds lijken de planten wel wat op elkaar, maar ondergronds zijn de verschillen snel duidelijk. Niet zozeer op het oog, maar vooral in de smaak. De knolletjes van knolcyperus smaken nootachtig, de basaal-knol van de zeebies heeft een houtige, vezelige smaak. Bij twijfel is altijd verstandig om bij de BKD planten ter identificatie aan te bieden.

Als te velde knolcyperus wordt vastgesteld krijgt de ondernemer te maken met teeltnormen die een verdere verspreiding en vermeerdering van het onkruid moeten tegengaan. Een besmet perceel mag drie jaar niet worden beteeld met enig akkerbouw- of tuinbouwgewas, en machines moeten na gebruik grondig worden gereinigd. Drie jaar lang wordt het besmette perceel jaarlijks geïnspecteerd. Na een vrij jaar kan ontheffing worden verleend voor de teelt van snijmais. Opsporing gebeurt op verzoek van onder meer de KAVB door de BKD en Naktuinbouw in de door hen te keuren gewassen. Daarnaast worden ondernemers opgeroepen om zelf ook een mogelijke besmetting te melden.

BEPERK BESMETTING

Om de kans op een besmetting op het eigen bedrijf tot een minimum te beperken is het van groot belang om de routes waarlangs een besmetting kan plaatsvinden scherp in de gaten te houden. De belangrijkste routes zijn besmet plantgoed, besmette machines en werktuigen, besmette grond en besmette percelen. Spuit dus machines schoon en inspecteer huurland vooraf meermalen per seizoen. Wie eenmaal knolcyperus heeft kan het onkruid op verschillende manieren aanpakken. Bij een lichte besmetting kan worden volstaan met uitgraven en daarna regelmatig controle, bij een zware besmetting is een chemische aanpak vereist, of kan worden afgedekt met zwart plastic. Een grondontsmetting met metam-natrium werkt goed, inundatie niet.

Nadere informatie hierover is te vinden via www.productschapakkerbouw.nl/teelt/knolcyperus. Hier is ook na te gaan in welke gemeenten sprake is van een perceel met een teeltverbod vanwege knolcyperus.